

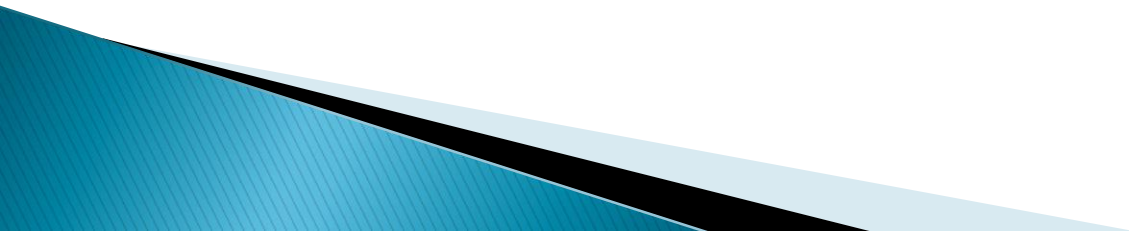
DERS: ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİ

ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİ OLAN
ÖĞRENCİLERİN
OKUDUĞUNU ANLAMA
BECERİLERİ VE ÖĞRETİMİ

Okuduğunu Anlama

- ▶ Sadece bir cümleyi anlamaktan daha geniş kapsamlı bir anlamayı ifade eder.
- ▶ Birçok birleşik veya ardışık cümleyi anlamayı, paragrafı, paragraftaki ana fikri, hikaye yapısını (giriş, gelişme vb.) anlama süreçlerini içerir.
- ▶ Öğrenme güçlüğü olan çocuklarda yaygın olarak görülen bir problemdir.
- ▶ Sözel dili anlamada problemi olan çocuklar, yazılı dili anlamada da problem yaşarlar.

Okuduğunu Anlama Problemleri

Okuma Öncesinde Yaşanan Problemler

- ▶ Okuyacağı konuyla ilgili neler bildiğini düşünür.
- ▶ Okuyacağı konu hakkında bilgi edinmek için yazıdaki başlıklara, resimlere ve koyu yazılmış bölümlerine göz gezdirir.
- ▶ Herhangi bir amaç oluşturmadan okumaya başlar.
- ▶ Konuyla ilgili neler bildiğini düşünmez.
- ▶ Okumaya yönelik isteği yoktur ve motivasyonu düşüktür.

İyi Okuyucular

Öğrenme Güçlüğü olan Okuyucular

Okuma Sırasında Yaşanan Problemler

- ▶ Okuduklarını anlayıp anlamadıklarını izlerler ve anlamadıklarını fark ettiklerinde düzeltici stratejiler uygularlar.
- ▶ Doğru ve akıcı okurlar.
- ▶ Metnin türünü belirlerler ve anlam oluşturma sürecinde bu bilgiden ve metnin türüne ilişkin özelliklerden yararlanırlar.
- ▶ Konunun ana fikrini ve önemli detaylarını belirlerler.
- ▶ Bilmedikleri bir sözcük veya kavram ile karşılaştıklarında anlam oluşturmak için bağlam ipuçlarını kullanırlar.
- ▶ Okuduklarını anlamasalar bile okumaya devam ederler.
- ▶ Hatalı ve yavaş okurlar.
- ▶ Metnin türünü belirleyemezler ve dolayısıyla metnin türünden elde edebilecekleri ipuçlarını kullanamazlar.
- ▶ Yeni ve bilinmeyen sözcüklerin anlamını oluşturacakları stratejileri yetersizdir.
- ▶ Metni anlamalarını artıracak stratejileri yetersizdir.

İyi Okuyucular

Öğrenme Güçlüğü olan Okuyucular

Okuma Sırasında Yaşanan Problemler

- ▶ Cümleler arasında bağlantı kurarlar.
- ▶ Okudukları şeyler hakkında sorular üretirler.
- ▶ Metni geri kalanına ilişkin tahminler üretirler.
- ▶ Aralıklı olarak özetlemeler yaparlar.
- ▶ Okuduklarına ilişkin zihinde canlandırmalar yaparlar.
- ▶ Var olan bilgileri ile ilişkilendirme yaparlar.
- ▶ Pasif okuyucudur. Metinle bir etkileşim gerçekleştirmez.

İyi Okuyucular

Öğrenme Güçlüğü olan Okuyucular

Okuma Sonrasında Yaşanan Problemler

- ▶ Okuduklarını özetlerler.
- ▶ Konu hakkında öğrendiklerini yorumlarlar.
- ▶ Çıkarımlar (farklı alanlara uyarlamalar ve ilişkilendirmeler) yaparlar.
- ▶ Önemli noktaları özetleyemezler.
- ▶ Okudukları hakkında yorum yapmak için strateji kullanmazlar.

İyi Okuyucular

Öğrenme Güçlüğü olan Okuyucular

Özetle;

- Öğrenme güçlüğü olan çocuklar okurken pasif davranır, öğretmen yönlendirmesini bekler.
- Metinle interaktif bir etkileşime geçemez ve bilgiyi kendi içerisinde ve kendi bilgileriyle birleştiremez.
- Farklı sorular sormaya çekinir, sadece öğretmenin istedikleri üzerinde yoğunlaşmaya çalışır.
- Okuduğunu anlamaya yönelik stratejileri yoktur, örn., geriye dönüp tekrar okumak. Okumaya devam eder ve anlamı iyice kaybeder.
- Okuduğunu anlamadığında bir yanlışlık olduğunun da farkına varmaz.

Neler Yapılabilir?

- ▶ Resimlendirme
- ▶ Zihinde canlandırma

Temel okuma kitap setleri

- Gittikçe zorlaşan kitaplardan oluşur.
- Birbiriyle ilintili konulardan oluşur. Bazen aynı karakterin değişik ortamlarda ve durumlardaki öykülerini içerir.
- İlk başlarda çocukların okuma becerilerinin artırılmasına destek olurken sonraları çocukların okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesini amaçlar.
- Konular çocukların anlayabileceği düzeydedir ve ilgilerine hitap eder.
- Sonunda yer alan sorularla çocukların okuma sırasında hangi bilgilere önem vermeleri gerektiği konusunda yönlendirici olur.
- Aynı tema çerçevesinde oluşturulmuş ve çocukların ilgilerine uygun kitaplar da okuduğunu anlamayı artırmada etkilidir.

Önceki bilgileri aktif hale getirme

- **Dil deneyimi metodu**
- Öğrencinin kendi bilgi ve dil düzeyine göre oluşturulmuş bir yöntemdir.
- Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için kullanılır.
- Temelleri: Öğrenci,
  - Düşünebildiğini konuşur
  - Söyleyebildiğini yazabilir veya yazdırabilir
  - Yazabildiğini ve yazdırabildiğini okuyabilir ve anlayabilir.
- Aşamaları:
  - Deneyimlerin paylaşılacağı bir konu belirlenir.
  - Deneyimler hakkında konuşulur.
    - Öğrenci kendi deneyimini yazar veya öğretmene yazdırır.
    - Öğretmen okuyarak model olur
  - Bu öykü öğretim için kullanılır. Öğrencinin kendi deneyimleri ve dil becerileri temelinde olduğu için ilgisi yoğun olur ve öykü temelinde oluşturulmuş aktiviteleri daha ilgiyle yapar (kelime listeleri, tartışma, kitap oluşturma vb.).

Önceki bilgileri aktif hale getirme

▶ Soru tekniği

- ▶ Ders kitaplarının okunması için kullanılır.
- ▶ 1. Ne biliyorum: Konu hakkında ne bildiğini düşünür ve açıklar. Bunu bir grup öğrenci birlikte yapabilir.
- ▶ 2. Ne öğrenmek istiyorum: Her öğrenci ne öğrenmek istediğini veya neyi öğrenmeyi beklediğini düşünür ve yazar. Öğrenciler bu konudaki düşüncelerini birbirleriyle paylaşır.
- ▶ 3. Ne öğrendim: Öğrenciler konuyu sessizce okurlar ve öğrendiklerini yazarlar. Yazdıklarını birbirleriyle paylaşırlar.

Ne biliyorum?

Ne öğrenmek
istiyorum?

Ne öğrendim?

Kelime ve kavram bilgisinin artırılması

- Başarılı bir okuma için okuyucu konudaki kelimeleri ve kelimeler altındaki kavramları bilmelidir.
- Anlamını bilmediği kelimeler veya kavramlarla karşılaştığında okuduğunu anlaması zorlaşır.
- Sınıflarda ilerledikçe daha teknik kavramlarla karşılaşırlar (nüfus yoğunluğu, plato, yerçekimi kuvveti vb.) ve eğer kelime bilgileri zayıf ise kavramların açıklanması ve anlaşılması da zorlaşır.
- Ayrıca kelime ve kavramları hiç bilmemesi ile birlikte doğru ve tam olarak bilmemesi de okuduğunu anlama becerisini olumsuz etkiler.

Kelime bilgisinin artırılması

- ▶ Kelimelerin farklı anlamları üzerinde durma (örn., işaret, pazar, not vb.)
- ▶ Somut deneyimler sağlama (örn., plato)
- ▶ Yeni kelimeler için çevreden yararlanma (örn., televizyon, gazete, reklam vb.)
- ▶ Metinde akışı sağlayan kelimelerin (diğer taraftan, özetle, oysa vb.) anlamları üzerinde çalışma
- ▶ Aynı sözcükle birden fazla kez karşılaşmalarını sağlama
- ▶ Sınıflama yaparak kelime bilgisini artırma: Bilinen kelimelere yenilerinin eklenmesi (örn., kuşları sınıflandırarak karga, serçe, şahin, kartal vb. veya kuşlar sınıfında ama farklı, tavuk, ördek, kaz, penguen vb.)

Boşluk tamamlama tekniği

- ▶ Bir okuma metni seçilir.
- ▶ Bir kağıda yazılır ancak yazılırken her 5. –10. kelime silinir ve yerine aynı uzunlukta boşluk çizgisi konur.
- ▶ Öğrenciden bu boşluğa gelmesi gereken kelimeyi yazması istenir.
- ▶ Kelime türü ayırt edilmez. Ancak amaçlar farklılaştığında sadece hedef kelimeler silinebilir (örn., konuya ait kavramlar, özneler, yüklemeler, bağlaçlar vb.)

Hikaye haritası

- Hikaye nerede geçiyor?
- Ne zaman geçiyor?
- Öykünün ana karakterleri kimler?
- Diğer karakterler kimler?
- Öyküdeki problem durum nedir?
- Karakterler problemi nasıl çözmeye çalışıyorlar?
- Problemi çözmek neden zor?
- Problem çözüldü mü?
- Öyküden nasıl bir ders çıkarılabilir?
- Öykü farklı bir şekilde bitirilebilir miydi?

Hikaye haritası

Karakterler:

Çözüm için yapılanlar:

Olayın Geçtiği:

Yer: _____

Zaman: _____

Problem Durum:

Çözüm:

Plan:

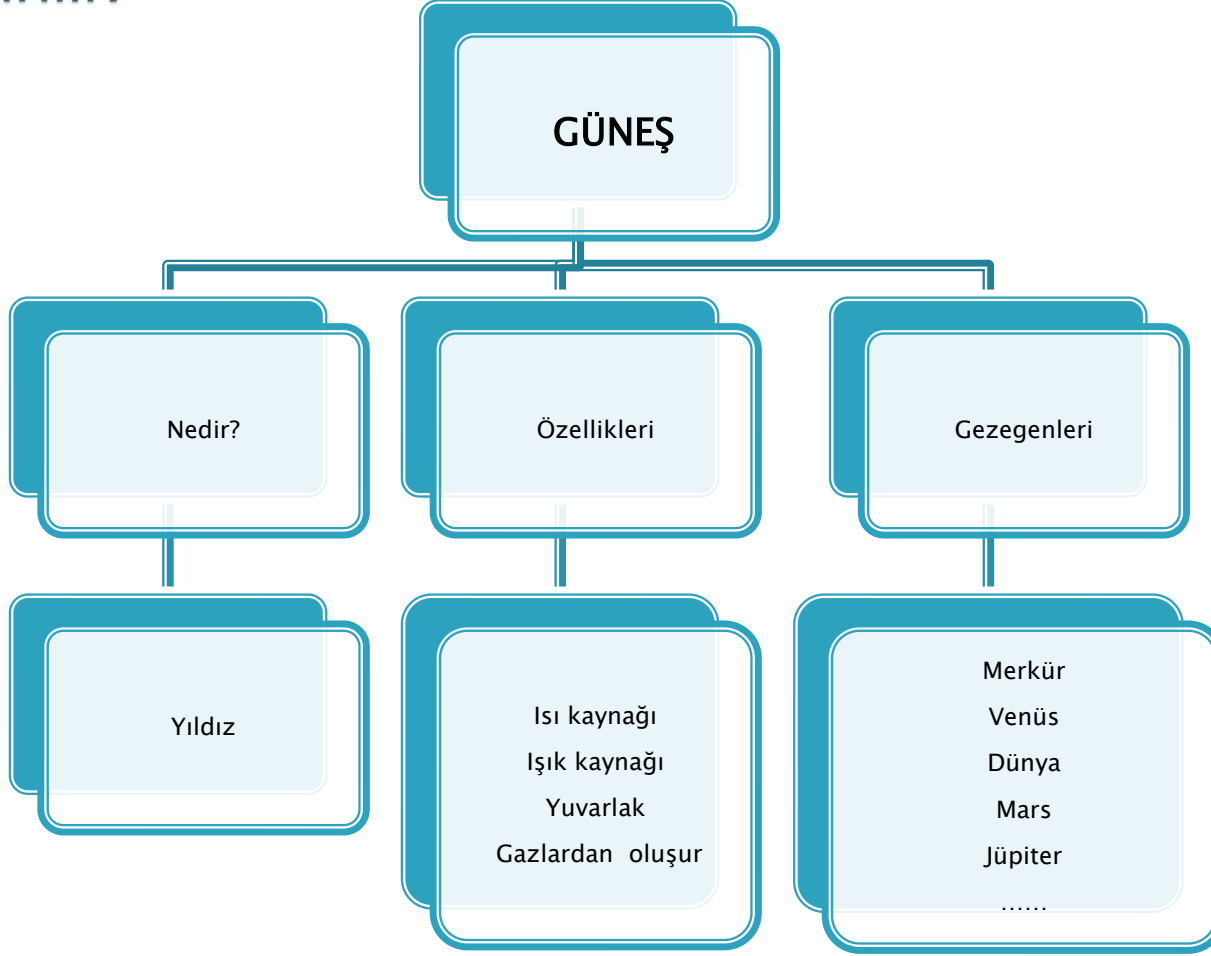

Bilgi Haritası

Okuma öncesinde ve sonrasında veya sadece sonrasında yapılarak okunan bilgilerin öğrenilmesi ve hatırlanması kolaylaştırılır.

Yazma ile okuma arasında iliřki kurma

- ▶ Günlük yazma ve paylařma
- ▶ Yazısız resimli materyaller
- ▶ Mesajlařma

Düşünme stratejileri

- **Yönlendirmeli okuma–düşünme aktivitesi**
- Öğrencilerin okurken düşünmesini, tahmin etmesini ve doğrulamasını gerektirir.
- Kısa bir paragraf okunduktan sonra öğretmen öğrencilere daha sonra ne olacağını sorar. Öğrenciler hipotezler üretirler. Sonra sonraki paragrafı okurlar ve hipotezlerinin veya tahminlerinin doğru olup olmadığı tartışır ve sonraki paragraf için tahminlerde bulunurlar.
- Öğretmen bu süreçte öğrencilere ne düşünüyorsunuz, neden böyle düşünüyorsunuz ve nasıl kanıtlarsınız, ipuçlarınız neler gibi sorular sorar.

Düşünme stratejileri

- **Kendini izleme**
- Öğrencilerin okuma sırasında ara ara metni anlayıp anlamadıklarını kontrol etmeleri istenir.
- Öğrencilerin verilen sorulara verdikleri cevaplarını kontrol etmeleri, ne tür hatalar yaptıklarını belirlemeleri istenir.
- Acelece bir cevap vermeden önce sistematik bir cevap oluşturması öğretilir.
- Soruyu cevaplamadan önce soruyu iyi anlaması için durması ve düşünmesi öğretilir.
- Ayrıca cevap vermeden önce metni nasıl gözden geçirecekleri, nerede cevap arayacakları öğretilir.

Düşünme stratejileri

- **Sorgulama tekniği**
- Öğretmen öğrencilerin okurken cevaplamaları için sorular sorar.
- Detaylara yönelik sorular olabilir.
- Okuduğunu anlamaya yönelik aynı zamanda öğrencilerin tahmin etme, açıklama, değerlendirme ve kritik etme yapmaları için öğretmen sorular hazırlar.
  - Neden yapmış olabilir?
  - Neden annesine öyle söyledi?
  - Annesi çocukları yalnız bırakarak doğru bir şey yaptı mı?
  - Sen olsaydın problemi nasıl çözerdin?
- Öğrenci bir süre sonra okurken kendisi sorular oluşturarak ve cevaplayarak kendi okuduğunu anlama becerisini artırabilir.

Strateji geliştirme

- **Kendi kelimeleriyle ifade etme:** Metin okunur, ana fikir sorulur, destekleyici iki detay belirlenir ve sonrasında bu detayları kullanarak metni kendi kelimeleriyle ifade etmesi istenir.
- **Çoklu gözden geçirme:** Anlamayı artırmak için metin 3 kez gözden geçirilir. Önce giriş, özet, başlıklar ve konuyla ilgili resimler gözden geçirilir. İkinci kez konu sonundaki sorular gözden geçirilerek, bölümdeki önemli konuların ve noktaların ne olduğu belirlenir ve bölüm, soruların cevapları için gözden geçirilir. Üçüncü kez de ise soruları cevaplama için ayrıntılı olarak metni okur.

Öğretimde kullanılan metinler;

- ▶ Öğretim amaçlarına uygun olmalıdır.
- ▶ Öğrenciler metinden neler öğrenecekleri konusunda bilgilendirilmelidir.
- ▶ Öğrencinin metinde sunulan konuya ilişkin yeterli düzeyde ön bilgisi olmalıdır.
- ▶ Metnin okunabilirlik düzeyi öğrencinin okuma düzeyine uygun olmalıdır.
- ▶ Metindeki bilinmeyen sözcük sayısı sınırlı düzeyde olmalıdır.
- ▶ Konu öğrencinin gelişimsel düzeyine uygun olmalıdır.
- ▶ Metnin konusu öğrencinin ilgilerine uygun ve motive edici olmalıdır.